

DSBcB49 Starověká ekumena - antické zprávy o Asii a Africe

MALÁ ASIE

ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε
ἀνδριώτερον οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου.

Proč Malá Asie?

Asie – ne zcela jasný původ slova (chetitština?)

Malá Asie (*mikra Asia*) – odlišení od dalších částí Asie – Orosius, 4/5. stol. n.l.

Anatolie – od slova pro východ (*anatolé*, ἀνατολή)

Dělení do mnoha menších území

Indo-evropské obyvatelstvo

Assuwa, Arzawa

Chetité

Trója

Kolonizace západního pobřeží Řeky od konce 2. tis. pnl

Osídlení Řeků

Aiolové, Iónové, Dórové

Vznik geografie, historiografie, filosofie

Převzetí mincí, některých kultů (Kybelé)

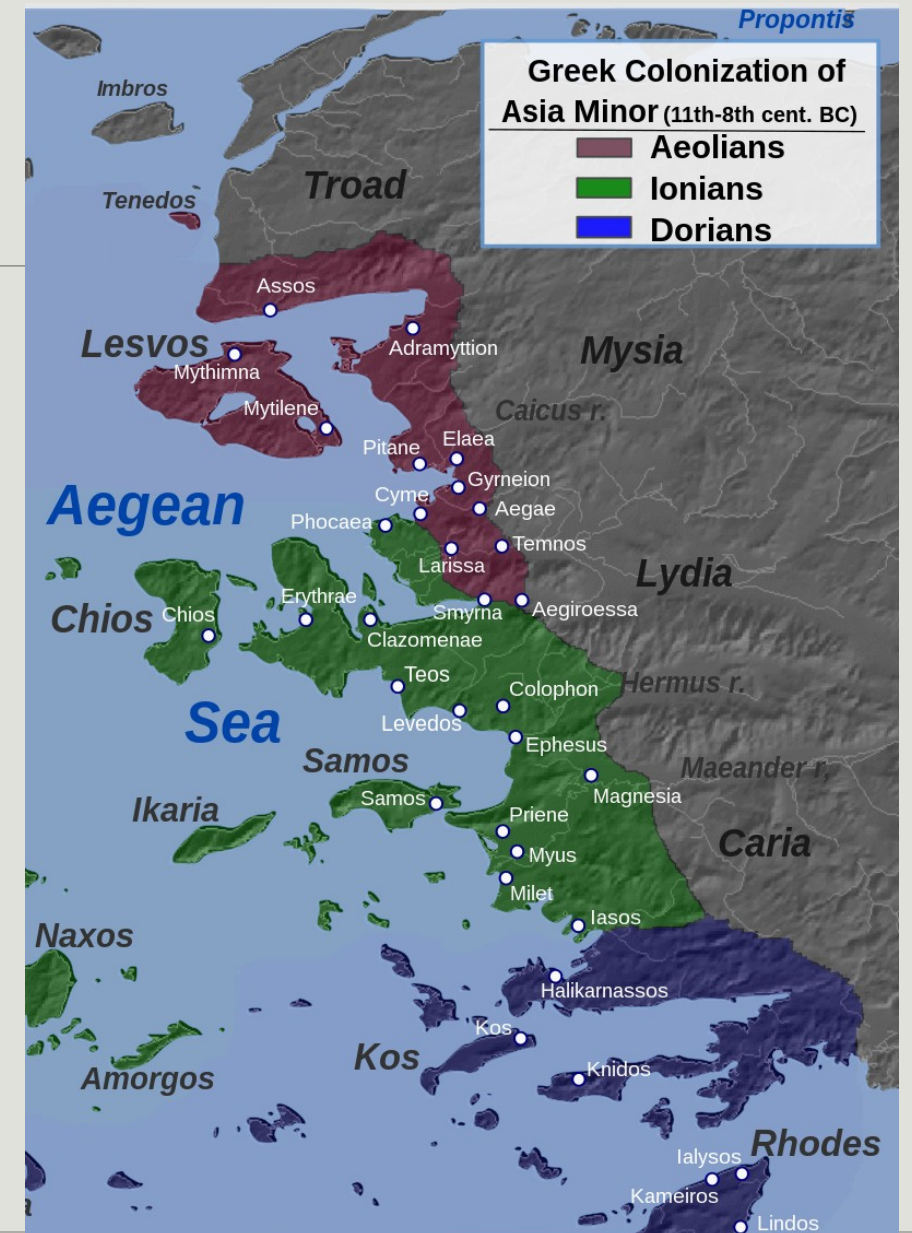
Mílétos

Efesos

Mytiléné

Halikarnásson

Knidos, Kós

ABC = Traditional region of Anatolia

ABC = Region of Greek settlement

Kmeny v Malé Asii

Lýdové (království do 6. stol. pnl)

Frygové (království do 7. stol. pnl)

Bíthýnové (království mezi 4. až 1. stol. pnl)

Páflagoňané

Kilikové

Lykové (stéla z Xanthu)

Kárové (Mausólos)

Kappadočané (íránské etnikum)

Galatové (keltský kmen, od 3. stol. pnl, království do 1. stol. pnl)

Arméni (Urartu, poté království do 1. stol. pnl)

Pontové (království mezi 3. až 1. stol. pnl)

Později postupně helenizace (od 4. stol. pnl), obsazení Římem v 2. a 1. stol. pnl

Anatolská jazyková větev během prvních století nl mizí

Trója

Wilusa, Ílion

Schliemann, H.

Wilusa – vazal Chetitů

Trójané – vystupují jako Řekové

Lýdie

Z Malá Asie

Indo-evropské obyv.

Hl. město – Sardy (Σάρδεις), Šfard

cca 1200–546 pnl

Hérodotos, Xanthos, Diodóros, Strabó

Původní název – Maionia, přejmenování podle Lýda (Hdt. 1.7)

Údajně odtud pochází Etruskové (Hdt. 1.94 x Dionýsios z Halikarnássu 1.30.2)

Tyrrhénos, bratr Lýda

Tantalos, Niobé, Pelops, Omfalé (Diodóros – D.S. 5.31)

Mánés, Atys, Lýdos

Hérakleidská dynastie – poslední král Kandaulés (poč. 7. stol. pnl)

Lýdie

Mermnadská dynastie

Gýgés

Zabití Kandaula – Hdt. 1.8–13; Gýgův prsten – Platón *Rep.* 2.359a–360d

Dary do Delf – potvrzení vlády, zlaté, stříbrné dary

Tažení proti řeckým městům – neúspěšné

Ardys, Sadyattés – boje s Kimmerijci

Alyattés – válka s Mílétem, dary do Delf, vyhnání Kimmeriů, válka s médským králem Kyaxarem, ražba mincí

Lýdie

Kroisos

Dobytí řeckých měst v Malé Asii, velké části Malé Asie, bratr Pantaleón

Spojenectví, dobré vztahy, obchod s Egyptem a Novobabylónskou říší

Setkání se Solónem – Hdt. 1.29–33

Smrt syna Atyda – Hdt. 1.34–44

Tažení proti Kýrovi – věštírna v Delfách – Hdt. 1.46–92, ἤν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν

Bitva u Thymbry, dobytí Sard (547/6 pnl)

Dary Delfám – lev ze zlata, 117 zlatých ingotů, zlaté a stříbrné kratéry, zlatý štít

Lýdie

Kroisos

Dobývání Sard

Hdt. 1.85–92 – smrt na hranici, volání Solónna, zázračný déšť, rádce Kýra

Bakchylidés – *Ep.* 3.23–61 – sebevražda na hranici, zázračný déšť, odnesen Apollónem do země Hyperborejců

Ktésiás (Fótios) – ve vězení, zázračně se vysvobodil z pout, rádce

Xenofón – rádce Kýra

Použití mincí – élektron (směs zlata a stříbra), zlatonosná řeka Tmálos, Paktólos

Tyrannos (τύραννος) – lýdské slovo, → tyrani propadají luxusu (λυδίζων τὴν στολήν – Philostr. *VA.* 5.32, římské císaři nosící lýdský oděv)

Lýdoné

Otroci

*Cic. Flacc. 65 - nam quid ego dicam de Lydia?
quis umquam Graecus comoediam scripsit in
qua servus primarum partium non Lydus esset?*

*Eur. Alc. 675–676 - ὦ παῖ, τίν' αὐχεῖς, πότερα
Λυδὸν ἢ Φρύγα
κακοῖς ἐλαύνειν ἀργυρώνητον σέθεν;*

For why should I speak of Lydia? What Greek ever wrote a comedy in which the principal slave was not a Lydian?

Son, whom do you imagine you are berating with insults, some Lydian or Phrygian slave of yours, bought with money?

Zženštilí –

Hdt. 1.155

Λυδο□ σιδ□ συγγνώμην □ χωντάδε α□ το□ σ□ π
ίταξον, □ ζμήτε □ ποστέωσιμήτε δεινοί τοι □ ωσι
□ πειπεμέν σφι πέμψας □ πλα□ ρήιαμ□ □ κτ□ σθ
αι, κέλευε δ□ σφέας κιθ□ νάστε □ ποδύνειντο□ σι
ε□ μασικα□ κοθόρνους □ ποδέεσθαι πρόειπε δ
□ α□ το□ σκιθαρίζειν τε κα□ ψάλλειν κα□ καπηλ
εύειν παιδεύειν το□ ζπα□ δας κα□ ταχέως σφέα
ς □ βασιλε□ γυνα□ κας□ ντ□ □ νδρ□ ν□ ψραιγεγ
ονότας, □ στεο□ δ□ υδεινοί τοι □ σονταιμ□ □ ποσ
τέωσι.

Χ. An. 3.1.31 - ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν

Xenofanés B3 – ἀβροσύνας δὲ μαθόντες ἀνωφελέας
παρὰ Λυδῶν

But pardon the Lydians, and give them this command so that they not revolt or pose a danger to you: send and forbid them to possess weapons of war, and order them to wear tunics under their cloaks and knee-boots on their feet, and to teach their sons lyre-playing and song and dance and shop-keeping. And quickly, O king, you shall see them become women instead of men, so that you need not fear them, that they might revolt.”

for I have noticed that he has both his ears bored, like a Lydian’s.”

They learnt all sorts of useless foolishness
From the effeminate Lydians,

Lýdoné

Athénaios (Ath. 12) - Λυδοί δὲ εἰς τοσοῦτον ἦλθον τρυφῆς ὡς καὶ πρῶτοι γυναῖκας εὐνουχίσαι

Λυδοί, φησί, ' διὰ τρυφήν παραδείσους κατασκευασάμενοι καὶ κηπαίους αὐτοὺς ποιήσαντες, ἐσκιατροφοῦντο, τρυφερώτερον, ἠγησάμενοι τὸ μηδ' ὅλως αὐτοῖς ἐπιπίπτειν τὰς τοῦ ἡλίου αὐγὰς.

καὶ τέλος τὰς ψυχὰς ἀποθηλυθέντες ἠλλάξαντο τὸν τῶν γυναικῶν βίον ...

πρῶτοι δὲ Λυδοὶ καὶ τὴν καρύκην ἐξεῦρον

καὶ κάνδαυλον δὲ τινα ἔλεγον οἱ Λυδοί

Κλέαρχος δὲ φησιν ὡς Πολυκράτης ὁ τῆς ἄβραῆς Σάμου τύραννος διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκολασίαν ἀπώλετο, ζηλώσας τὰ Λυδῶν μαλακά

The Lydians, too, went to such a pitch of luxury, that they were the first to castrate women,

The Lydians, out of luxury, made parks; and having planted them like gardens, made them very shady, thinking it a refinement in luxury if the sun never touched them with its rays at all

And at last, having become utterly effeminate, they lived wholly like women instead of like men;

And the Lydians were also the first people to introduce the use of the sauce called caruca

And the Lydians, too, used to speak of a dish which they called candaulus;

But Clearchus says that "Polycrates, the tyrant of the effeminate Samos, was ruined by the intemperance of his life, imitating the effeminate practices of the Lydians

Lýdoné

Bohatství

Hdt. 1.30 - κελεύσαντος Κροίσου τὸν Σόλωνα
θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυρούς,
καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἔοντα μεγάλα τε καὶ
ὄλβια.

Hdt. 1.32 - ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα
φαίνεαι καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων

Hdt. 1.50 - ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα
χρυσοῦ ἀπέφθου ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα
δέκα

Hdt. 1.92 - ἐν δὲ Ἐφέσῳ αἶ τε βόες αἰ χρύσειαι

When he got there, Croesus entertained him in the palace, and on the third or fourth day Croesus told his attendants to show Solon around his treasures, and they pointed out all those things that were great and blest.

To me you seem to be very rich and to be king of many people

He also had a figure of a lion made of refined gold, weighing ten talents. (260 kg)

at Ephesus there are the oxen of gold

Lýdoné

Bohatství

Hdt. 1.94 - πρώτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρώτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.

Luc. *Cháron* 12 – Kroisovo zlato, naleziště

Statius – *Silvae* 1.3.105–106 - Digne Midae Croesique bonis et Perside gaza,

D.Chr. – 32.3 - τοῦτο μὲν γὰρ κόραις μᾶλλον ἔπρεπε καὶ παισὶ Λυδῶν ἢ Φρυγῶν·

Archilochos – fr. 19 - οἴ μοι τῶ Γῶ γεω τοῦ πολυχρῶ σου μῶ λει

They were the first men whom we know who coined and used gold and silver currency; and they were the first to sell by retail.

Worthy of the all the wealth of Midas, Croesus, Persia, Hail to your mind's riches!

In fact such an ornament was suitable rather for girls and for sons of Lydians and Phrygians,

I care not for the wealth of golden Gyges, nor ever have envied him

Lýdoné

Vliv prostředí – bohatá země

X. Cyr., 6.2.22 - ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἐώρακεν ἀγαθὰ, ... , ἵνα θᾶπτον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύωμεν.

Ath 12.32 - Ὀμβρικῶν φησὶν ἔθνος ἐστὶν δὲ περὶ τὸν Ἀδριανὸν ἐπιεικῶς εἶναι ἀβροδίαιτον παραπλησίως τε βιοτεύειν τοῖς Λυδοῖς χώραν τε ἔχειν ἀγαθὴν, ὅθεν προελθεῖν εἰς εὐδαιμονίαν:

but for Lydia as well; for in that land there is an abundance of wine and figs and olive oil, and its shores are washed by the sea; and over its waters more good things are brought than any one has ever seen ... with desire to come all the more quickly into the enjoyment of these good things in Lydia also.

he says that the nation of the Umbrians (and that is a tribe which lives on the shores of the Adriatic) was exceedingly devoted to luxury, and lived in a manner very like the Lydians, and had a fertile country, owing to which they advanced in prosperity.

Λύδονέ

D.Chr. 68.2 - οἷον ἀλγεῖ μὲν ὁ τε Ἰνδὸς καὶ ὁ Λάκων τιτρωσκόμενος ἢ καόμενος καὶ ὁ τε Φρύξ καὶ ὁ Λυδός· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὐχ ὑπέικουσι διὰ τὸ ἡσκηκέναι, οὗτοι δέ, διὰ τὸ ἀσθενεῖς καὶ ἀνάσκητοι εἶναι.

Grattius 315 - sic et Achaemenio cecidisti, Lydia, Cyro: atqui dives eras ac fluminis aurea venis. (Λύδονέ byli poraženi, přestože byli bohatí a v řekách jim teklo zlato)

I pozitivní – byli mocní válečníci – Hdt. 1.79 - ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηνώτερον οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. (odvážní a stateční)

Vynález stolních her – Hdt. 1.94

Hrobka Alyatta – jediná zajímavá věc v Lýdii – Hdt. 1.93

Zvyky – Hdt. 1.94 - prostituce dcer

For example, pain is experienced by both the Indian and the Spartan when they are wounded or burnt, as well as by the Phrygian and the Lydian; yet while the Indian and the Spartan refuse to flinch because they have been hardened to it, the Phrygian and the Lydian do flinch, because they are weak and not hardened.

Frygie

Centrální Malá Asie

Hlavní město – Gordion

Království – cca 1200–700 pnl

Dle tradice Frygové přišli z Balkánu (Brigové) – Hdt. 7.73, Str. 7.3.3

Brygové/Brigové – kmen sousedící s Makedonií

Jazyk podobný řeckému a arménskému (Pl. *Crat.* 410a), Arméni – kolonisté z Frygie (Hdt. 7.73)

Množství fryžských otroků v Řecku (Midás, Fryx, Lýdos typické jméno otroka v dramatu)

Kult – Magna Mater (Kybelé), původně fryžská bohyně, Attis (Attys)

Zemědělství, matka bohů, vůz tažený lvy, mystéria, eunuši

Fryžská čapka

Hérodotos, Strabón, Diodóros

Frygie

Králové

Nannakos – dožil se 300 let, předpověděl potopu, prosba o záchranu

Gordiás/Gordios – farmář, stal se králem, zakladatel města Gordion

Gordický uzel – Arr. An. 2.3

Midás – syn Gordia (Kybelé), založení Ankyry, Midaia, proměna všeho ve zlato, oslí uši

Zlatonosná řeka Paktólos

Historický Midás – poslední vládce Frygie, vpád Kimmeriů

Obsazení Lýdií

Frygie

Zbabělci

Str. 1.2.30 δειλότερος λαγὼ Φρυγός

zbabělejší než Fryg (zbabělejší než fryžský zajíc)

Eur. *Or.* 1514 - δειλία γλώσση χαρίζη, τάνδον οὐχ οὔτω φρονῶν

Your cowardice makes you glib; this is not what you really think.

Otroci, slaboši, zbabělci

Héródás – Fryg se stane lepším po bití

Cic. *Flacc.* 65 - *Phrygem plagis fieri solere meliorem*

Is it then a proverb of ours or of yours that a Phrygian is usually made better by beating?

Tertullianus (*De. An.* 20.3) - Comici Phrygas timidos inludunt

D.Chr. 31.113–114 - ἀπαλλάττειν τοὺς ἐν Φρυγία μέση δουλεύοντας ἢ τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ

that slaves in the interior of Phrygia, and those in Egypt and Libya, fare better than yourselves.

Kárové

Mausólos

Kárie

Satrapa Achaimenovské říše

Dynastie Hekatomnidů

4. stol. pnl

Ovlivněn řeckou kulturou

Manželka Artemisia

Hl. město do Halikarnássu

Mausoleum (Mausóleion)

Další kmeny

Páflagonie – velkodušní (μεγαθύμων), hlupáci, bláhoví, postrádají moudrost, nevzdělaní, důvěřiví

Luc. Alex. 9 - ... ἀνθρώπων δεῖν παχέων καὶ ἡλιθίων τῶν ὑποδεχομένων, οἷους τοὺς Παφλαγόνας εἶναι ἔφασκεν ὑπεροικοῦντας τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος, δεισιδαίμονας τοὺς πολλοὺς καὶ πλουσίους, ...

Luc. Alex. 17 -

συγγνώμην χρ[] πονέμειντο[] ς Παφλαγόσι κ
α[] Ποντικο[] ς[] κείνοις παχέσι κα[] παιδεύτοι
ς[] νθρώποις...

Pontové – terč žertů, „pontské vtipy“

Mýsové – nejubožejší, mluvit o někom s pohrdáním –

Cic. Flacc. 65 -

si quis despiciatui ducitur, ut 'Mysorum ultimus'
esse dicatur?

in the shape of 'fat-heads' and simpletons;
that was a fair description, he said, of the
Paphlagonians beyond Abonutichus; they
were mostly superstitious and well-to-do

we may, if we will be candid, make some
allowance for these Paphlagonians and
Pontics; the poor uneducated 'fat-heads'

when any one is spoken of contemptuously,
to say that he is the very lowest of the
Mysians?

Kárové – pokusní králíci

Cic. Flacc. 65 - *si quid cum periculo experiri velis, in Care id potissimum esse faciendum*

if you wish to make any experiment accompanied with danger, that you had better try it on a Carian

Žoldáci – Archil. fr. 216 -

Κ ρε γ ρ δο κο σι πρ τον μισ θο φο ρ σ αι ... μέμνηται δ' ατς ρχίλοχοςλέγων: καδ πίκουρος στεΚ ρ κε κ λή σο μαι.

The Carians appear to have been the first mercenaries ... Archilochus thus employs it ... and I shall be called a soldier of fortune like a Carian.

Další kmeny

Kilikové – piráti, přelom 2. a 1. stol. pnl

Pisid'ané – nezkrotní horalé

Lykové, Kárové, Lýdové – podle stejnojmenných mytologických králů

Isaurové, Lykaonové – lupiči, nájezdníci

Gruca-Macaulay, A. (2016). *Lydia as a Rhetorical Construct in Acts*. Atlanta: SBL Press.

Spawforth, A. (2001). Shades of Greekness: A Lydian Case Study. In I. Malkin (Ed.). *Ancient Perceptions of Greek Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.

DeVries, K. (2000). The Nearly Other: The Attic Vision of Phrygians and Lydians. In *Not the Classical Ideal*. Leiden: Brill. 338–363.

Lewis, D. (2011). Near Eastern Slaves in Classical Attica and the Slave Trade with Persian Territories. *The Classical Quarterly*, 61(1), 91–113.